

LATGALIŠU GAZETA

Zynuoṡnīki latgališu volūṡai pīprosa regionaluos volūṡdys statusu

Pyrms goda Sanktpīterburgā (Krīvejā) nūtyka pyrmuo, a ituo goda oktobra vydā itepat Latgolā sareikuota jau ūtruo starptautiskuo latgalistikys konference – tai nūsaukums tyka dūts: “Centrs i perifereja: perspektivu maiņa” i reizē beja veļteita dzejneicys Marijys Andžānis symtgadei.

ČETRU GODU PIETEJUMA REZULTATI

Jureits

Jau pyrmajā konferencis dīnā tyka padareits vierteigs dorbs, kas daudzim nūtyka (var dūmuot arī iz pīrīšku – nūliks) perspektivu maiņu – tyka pīrīškā stateita gruomota, četrū godu dorba apjūmeigs rezultats: zynuoṡniskūs pietejumu, izgleiteibys, volūṡdys i kulturys politikys praktiskūs itekumu apkūpuojums monografejā “Valodas Austrumlatvijā: pētījuma dati un rezultāti” (2009). Izdavumā paruodeita Latgolys etnolingvistiskuo situaceja, pa vysu regionu tyka apvaicuoti vaira kai 9000 cylvāku – taidā veidā nūdrūšynoūt zynuoṡniku vajadzēibu piec vidūklā nu 3% vysu idzeivuoṡoju. Piec leidzeigys metodis tyka pieteiti vairouki regiōni pa vysu Eiropu.

Pietejuma anketā beja īlykti vairouki vaicuojumū par volūṡu zynuošoṡnom i pīlītojumū. Vinā nu tīm leluokuo daļa vysu apvaicuotūs – 77% (aba 7037 cylvāki) – atzynuši, ka latgališu volūṡai ir juoījam kaida vīta Latvejis izgleiteibys sistemā. Precizuok ruṡnoūt – 58,2% apvaicuotūs grybātu redzēt tū kai izvielīs vuiceibu stuṡndi Latgolys školuos, gondreiz 20% aplīcinoj vajadzēibu apgiut latgališu volūṡu kai obligatū stuṡndi voi pijam tū kai vinu nu apvuiceibu volūṡdom školā.

Igu laiku ir veiduots mits par tū, ka latgališu volūṡdys atteisteiba, tuos īvisšoṡna školū programmuos varātu nūdareit slyktu latvišu volūṡdys atteisteibai, apdraudēt vaļsts nacionaluos idejis i tamleidzeigi. Kūpeji dati aplīcinoj tū, ka latgalīts sevi pyrmkuort sauc par latvīti, deļtam ka viesturiski leidz pat 20.godusymta divdesmytajim godim kai latvišu literarajai volūṡai, tai arī latgališu volūṡai ir leidzeigs atteisteibys ceļš i lītojumā sferys (sadzeivē, dorbā, školā, presis izdavumūs). Latgolā vēl jūpūjom vacuoku godu ļauds atzeist sevi par “latvišim, kas ruṡoj atšķireigi nu puomūvodnikim voi baltvišim”.

Seikuok ar pietejuma datim var īsapazeit pošā gruomotā – tū var īsaṡuoduot arī latgališu interneta vei-

Foto: Māris Jūsts

Tyka pīrīškā stateita gruomota, četrū godu dorba apjūmeigs rezultats

kālā: madeinlatgola.lv, kur teik pīduovuots arī pyrmuos latgalistikys konferences rokstu kruojums.

LOBUOKUO LATGALIŠU VOLŪDAI VEĻTEITUO KONFERENCE

Tai treis dīnu laikā (15.-17.oktobrī) tyka nūskaiteiti daudzēji vierteigi referati par latgališu volūṡdys i ar tū saisteitu tematiku. Pīsadaleja zynuoṡnīki nu deveṡu vaļstu (Latvejis, Krīvejis, Igaunejis, Italejis, Vuocējis, Pūlejis, Lītuvys, Francejis i Sūmejis). Izgleiteibys i zynuoṡnis ministrejīs puorstuove Vaļsts volūṡdys politikys nūdalis vadeituoja Zaiga Sneibe beja puorsteigta i atzineigi viertēja pasuokuma reikuotuoju vieriṡi i konferencis tematikys plašumu.

Kai atzyna vairouki zynuoṡnīki – konferencis dalīnīki –, itys bejs vierteiguokais latgališu volūṡai veļteitais zynuoṡniskais pasuokums pādejis godu laikā. Rēzekne ituos treis dīnys beja centrs, na stereotipiski pījimtuo perifereja.

Dažaidu vaļstu pietnikim tyka atkuortuoti prezentiets Sovvaļnika

muzykys disks “Sūpluok”, kas izdūts M.Andžānis symtgadis pasuokumu gaitā i kura muzykys autors kūpā ar sovu jaunizveiduotū grupu oktobra beiguos puorstuov Latveju (Latgolu) Ljuvardē (Leeuwarden, Nīderlandē) regionalūs volūṡu festivalā. Lai dorbs pi latgališu volūṡdys pietejumim naapseiktu, izreiz tyka nūlamts, ka nuokūšu, nu jau trešo latgalistikys konference nūtyks Greifsvāldis Universitatē (Vuocējā) 2010.goda oktobrī. Visi potenciali daleibnīki var sekuot informacejai Latgališu Kulturys Gazetā – LaKuGa.LV, partū ka aicynuojumys pīteikt referatus tiks publicāts jau da jaunam godam.

VIESTURISKA REZOLUCEJA

Jemūt vārā diveju konferenču laikā īkruotuos atzīnis, izviertejūt īpīrīkš mynātuo četrū godu pietejuma rezultatus, kai arī Izgleiteibys i zynuoṡnis ministrejīs dorba grupys sovulaik 2008.godā publicātūs praktiskūs atzynumus i Eiropys Komisejis “Eiropys regionalūs i minoritāšu volūṡu hartu” (European

Charter for Regional or Minority Languages, Strasbourg, 05.11.1992.) ūtruos latgalistikys konferences daleibnīki atzyna ka latgališu volūṡa atbylst regionaluos volūṡdys statusam i paraksteja rezolucejū, kas adresāta Latvejis Republikys tīslītu ministram Marekam Segleņam, kai arī Izgleiteibys i zynuoṡnis ministrei Tatjanai Kuoķei ar aicynuojumū izstruoduot reiceibys programū ituo statusa apstyprynošoṡnai.

Regionalūs volūṡu atbaļsteišoṡna, regiōna atteisteibys planavošoṡna saisteibā ar tradicionāluos kulturys i volūṡdys saglobuošoṡnu, kai arī volūṡdys vuiceišoṡna školuos Eiropā nav nīkas jauns, vierteiga pīredze ir atrūnāma Nīderlandē (frīzu volūṡa), Pū-

Kū vaira volūṡu,
tū lobuok! **LaKuGa.LV**

NŪTYKŠONU KALEṡDERS

● 30.10.2009. pl.21:00
Grupys “Patrioti.lg”
koncertbals Upītē
Šķilbānu pogosts, Upītes TN

● 05.11.2009. pl.21:00
Vibracejis
Daugovpiļs, restorans “Plaza”
Grupa “Dabasū Durovys” i saksofonistes nu Skrīveru pusīs snēgs kūpeigu koncertu Daugovpīlī, visneicā “Latgola”, 10.stuovā, kur atsarūn restorans “Plaza”.

● 14.11.2009.
Latgolys bārnu i jaunišu muzykys kolektīvu džišmu konkurss
“Slava Dīvam lai skaṡ”
Viļānu Ruomys katuoļu bazneicā
Reikoj Viļānu muzykys i muoksls školā sadarbēbā ar Viļānu Ruomys katuoļu bazneicu, kai arī ar Latgolys regiōna atteisteibys agenturys finansialu atbolstu.

● Leidz 21.12.2009.
Jaunišu lobūs stuostu konkurss
lgsc.lv

Bīdreiba “Latgolys Studentu centrs” aicynoj pīsadaleit lobūs stuostu konkursā. Teik gaideiti stuosti par myusu dīnom, kurūs teik pausts jaunišu redziejums iz myusu laikā Latveju, kasdīnys dzeivīs nūvāruojumi, sovs vidūklīs i pozitīvys izejis meklejumi – dzeivē voi fantazejā, pa smīklam voi nūpītni. Vairok informacejis portalā: LaKuGa.LV

I. Gusāns un V. Lukaševičs

lejšā (kašubu volūṡa), Norvegejā i Sūmejā (sāmu volūṡa), Spānejšā (katalāņu, basku, galīcīšu volūṡa) i cytur.

Guoduosim, ka sadarbēbā ar vysom atbīldeigajom īnīstīucejom, regiōna pašvaļdeibom, navaļstīskajom organizacejom i vaļsts īstīuodem, Latgolys regiōna atteisteibā tīks respektāts īdzeivuoṡoju redziejums. Naseṡ izveiduotuo Latvejis regionalūs i mozuok lītuotūs volūṡu savīneiba aba LatBLUL (Latvian Bureau of Lesser-Used Languages) ir vīna nu organizaceju, kas uzsuokuse pīrīsklykumu īdzeivynošoṡnu, dūmojūt arī par lībīšu, Latvejis īgauṡu (veru) i cytu Latvejā viesturiski dzeivojūšu i Latvejis vaļstei lojalūs tautēibu i jūs volūṡu īterēšu īvāruoṡonu kai īndīvuāļajā, tai socialuos darbeibys sferā.

Rokstā izmontuoti I.Šuplīniskas, S.Lazdīņas i S.Stankevičas materiāli.

“Latgališu Gazetu” atbolsta Latgolys regiōna atteisteibys agentura i Kulturkapitāla fonds.

